

Г. М. КОПТЄВА, К. С. АНДРІЄНКО

АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК: ЗМІНИ В ОПОДАТКУВАННІ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ

Сучасна акцизна політика в умовах активної трансформації тютюнового ринку має забезпечувати достатній рівень податкових надходжень до бюджету, регулювати споживання тютюнової продукції та її альтернатив, запобігати нелегальному обігу контрафактної і контрабандної тютюнової продукції, враховувати особливості розвитку національного тютюнового ринку, а також дотримуватися законодавства Європейського Союзу, вивчати досвід країн Співтовариства у сфері справляння акцизного податку. Перед вітчизняною акцизною політикою постають складні завдання – забезпечити оптимальний баланс між досягненням цілей наповнення бюджету та регулюванням споживання різних категорій тютюнових виробів, підтримувати національних виробників тютюнової продукції та забезпечувати охорону здоров'я громадян, тримати курс на євроінтеграцію. Акцизний податок з тютюнової продукції, виробленої на території України, традиційно формують найбільшу частку у структурі акцизних податків, а саме їх оподаткування здійснюється за специфічною та адвалорною ставками. Метою статті є дослідження впливу підвищення специфічної акцизної ставки на надходження акцизного податку до бюджету. Проаналізовано основні зміни в оподаткуванні тютюнових виробів в Україні та наслідки для національних виробників тютюну і тютюнової продукції. З метою дослідження впливу підвищення специфічної акцизної ставки на надходження акцизного податку до бюджету побудовано прогнозну модель залежності податкових надходжень від акцизного податку до бюджету від продажів тютюнових виробів та від середнього акцизу на пачку сигарет. У статті запропоновано план поступового підвищення специфічного акцизу на 2021-2025 рр. Для перевірки гіпотези побудовано прогнозну модель із продажу сигарет з урахуванням збільшення податкового навантаження до 2025 р. Запропоновано заходи, що сприятимуть поступовому збільшенню доходів бюджету від акцизного податку з тютюну та тютюнових виробів, зменшенню тіньового сектору та підтримці національних виробників.

Ключові слова: акцизний податок; тютюнові вироби; специфічний акциз; надходження до бюджету; прогноз продажу сигарет; середній акциз

А. Н. КОПТЕВА, Е. С. АНДРИЕНКО

АКЦИЗНИЙ НАЛОГ: ИЗМЕНЕНИЯ В НАЛОГООБЛОЖЕНИИ ТАБАЧНЫХ ИЗДЕЛИЙ

Современная акцизная политика в условиях активной трансформации табачного рынка должна обеспечивать достаточный уровень налоговых поступлений в бюджет, регулировать потребление табачной продукции и ее альтернатив, предотвращать нелегальный оборот контрафактной и контрабандной табачной продукции, учитывать особенности развития национального табачного рынка, а также соблюдать законодательство Европейского Союза, изучать опыт стран Сообщества в сфере взимания акцизного налога. Перед отечественной акцизной политикой возникают сложные задачи - обеспечить оптимальный баланс между достижением целей наполнения бюджета и регулированием потребления различных категорий табачных изделий, поддержать национальных производителей табачной продукции и обеспечить охрану здоровья граждан, держать курс на евроинтеграцию. Акцизный налог с табачной продукции, производимой на территории Украины, традиционно формирует наибольшую долю в структуре акцизных налогов, само же их налогообложение осуществляется по специфическим и адвалорной ставкам. Целью статьи является исследование влияния повышения специфической акцизной ставки на поступление акцизного налога в бюджет. Проанализированы основные изменения в налогообложении табачных изделий в Украине и последствия для национальных производителей табака и табачной продукции. С целью исследования влияния повышения специфической акцизной ставки на поступление акцизного налога в бюджет построена прогнозная модель зависимости налоговых поступлений от акцизного налога в бюджет от продаж табачных изделий и среднего акциза на пачку сигарет. В статье предложен план постепенного повышения специфического акциза на табачные изделия на 2021-2025 гг. Для проверки гипотезы построена прогнозная модель по продаже сигарет с учетом увеличения налоговой нагрузки до 2025 г. Предложены меры, способствующие постепенному увеличению доходов бюджета от акцизного налога с табака и табачных изделий, уменьшению теневого сектора и поддержке национальных производителей.

Ключевые слова: акцизный налог; табачные изделия; специфический акциз; поступления в бюджет; прогноз продажи сигарет; средний акциз

Н. М. КОПТИЄВА, К. С. АНДРИЄНКО

EXCISE TAX: CHANGES IN THE TAXATION OF TOBACCO PRODUCTS

Modern excise policy in the conditions of active transformation of the tobacco market should provide a sufficient level of tax revenues to the budget, regulate the consumption of tobacco products and its alternatives, prevent illicit trafficking in counterfeit and smuggled tobacco products, take into account the development of national tobacco legislation. experience of Community countries in the field of excise tax. Domestic excise policy faces difficult tasks - to ensure the optimal balance between achieving the goals of filling the budget and regulating the consumption of various categories of tobacco products, to support national tobacco producers and ensure public health, to pursue a course of European integration. Excise tax on tobacco products produced on the territory of Ukraine traditionally forms the largest share in the structure of excise taxes, while their very taxation is carried out at specific and ad valorem rates. The purpose of the article is to study the impact of raising the specific excise rate on the receipt of excise tax in the budget. The main changes in the taxation of tobacco products in Ukraine and the consequences for national producers of tobacco and tobacco products are analyzed. In order to study the impact of raising the specific excise tax rate on excise tax revenues to the budget, a forecast model of the dependence of tax revenues from excise tax to the budget on sales of tobacco products and the average excise tax on a pack of cigarettes. The article proposes a plan for a gradual increase in the specific excise tax on tobacco products for 2021-2025. To test the hypothesis, a forecast model for the sale of cigarettes is built, taking into account the increase in the tax burden until 2025. reducing the shadow sector and supporting domestic producers. A further vector of research should be directed towards improving the excise policy to strengthen control over the production and circulation of tobacco products and their electronic labeling.

Keywords: excise tax; tobacco; specific excise duty; budget revenues; cigarette sales forecast; average excise duty

Вступ. Сучасна акцизна політика в умовах активної трансформації тютюнового ринку має забезпечувати достатній рівень податкових надходжень до бюджету, регулювати споживання тютюнової продукції та її альтернатив, запобігати нелегальному обігу контрафактної і контрабандної тютюнової продукції, враховувати особливості

розвитку національного тютюнового ринку, а також дотримуватися законодавства ЄС, вивчати досвід країн Співтовариства у сфері справляння акцизного податку.

Постановка проблеми. Перед вітчизняною акцизною політикою постають складні завдання – забезпечити оптимальний баланс між досягненням цілей наповнення бюджету та регулюванням

споживання різних категорій тютюнових виробів, підтримувати виробників тютюнової продукції та забезпечувати охорону здоров'я громадян, тримати курс на євроінтеграцію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вагомим внеском у розвиток теорії та практики акцизного оподаткування є праці учених: Л. М. Касьяненко, Н. І. Атаманчук [1], А. М. Соколовської, Л. Б. Райнової [2], Л. П. Сідельникової [3], Г. М. Коптевої [6–10], М. Д. Пасічного [11] та інших. Водночас не повною мірою дослідженими залишаються сучасні фіскальні перспективи акцизного оподаткування тютюнових виробів в умовах євроінтеграційних змін.

Мета статті полягає у дослідженні впливу підвищення специфічної акцизної ставки на надходження акцизного податку до бюджету.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Тютюнові вироби є об'єктом оподаткування майже у всіх країнах. При цьому існує кілька схем оподаткування тютюнової продукції. Незважаючи на наявні відмінності, всі вони засновані на використанні акцизних податків, які можуть бути поділені на специфічні та вартісні (адвалорні).

З 01.01.2021 року набрали чинності норми Закону № 466 в частині оподаткування акцизним податком тютюнових виробів, зокрема [5]:

– перелік підакцизних товарів доповнено новою позицією – рідини, що використовуються в електронних сигаретах, на які встановлена ставка акцизного податку в євро за 1 літр;

– рідини, що використовуються в електронних сигаретах, маркуються марками акцизного податку, які повинні мати окремий номер та позначення про квартал і рік випуску марки;

– запроваджено нові поняття електронна сигарета та рідини, що використовуються в електронних сигаретах;

– вводяться нові види марок (РІ – «рідина імпортна», РВ – «рідина вітчизняна»), на які передбачено облік та звітування виробниками та імпортерами;

– встановлено окрему ставку акцизного податку на тютюновмісні вироби для електричного нагрівання (ТВЕН) за допомогою підігріва з електронним управлінням в гривнях за 1000 штук;

– встановлено окрему специфічну ставку акцизного податку на сигарилі, включаючи сигарилі з відрізними кінцями, з вмістом тютюну, в гривнях за 1000 штук, але не менше специфічної ставки за 1 кг та адвалорну на цей вид тютюнових виробів у розмірі 12 %;

– на марку акцизного податку на сигарети, цигарки та сигарилі передбачено додатково наносити кількість штук у пачці (упаковці);

– доповнено перелік продукції, яка вважається немаркованою, а саме: сигарети, цигарки та сигарилі, що вироблені після 1 січня 2021 року, в яких кількість одиниць у пачці (упаковці) не відповідає кількості одиниць, зазначеній на марках акцизного податку; рідини, що використовуються в електронних сигаретах, вироблених до 1 січня 2021 року;

– марки акцизного податку, надруковані до 1 січня 2021 року, на яких не позначено кількість одиниць у пачці (упаковці), повинні бути використані до 1 липня 2021 року, а марковані такими марками тютюнові вироби знаходяться в обігу до їх повної реалізації в межах терміну придатності для споживання.

Крім того, Законом № 466 [5] встановлені тимчасові, з 1 січня 2021 року до 31 грудня 2024 року включно, графіки підвищення ставок акцизного податку та мінімального акцизного податкового зобов'язання на тютюнові вироби, тютюн та промислові заміники тютюну.

Одним із основних наслідків змін ставок акцизного податку тютюнові вироби є підвищення чи зниження цін на дані товари. Зміна ціни вплине на інші параметри тютюнового ринку, зокрема на такі показники [1-3]:

– обсяг споживання (попит на алкогольні та тютюнові вироби, як і на більшість інших товарів, скорочується у випадку підвищення ціни);

– структура споживання (зростання вартості може призводити до збільшення частки дешевших тютюнових та алкогольних виробів у структурі споживання, оскільки сигарети належать до товарів, які викликають звикання);

– обсяг пропозиції (враховуючи те, що попит на сигарети є еластичним, постачальники тютюнових виробів можуть перекласти підвищення акцизів на споживачів лише частково, в результаті чого частина постачальників можуть втратити прибутковість та покинути ринок);

– структура пропозиції (найнегативнішим наслідком підвищення вартості тютюнових виробів є збільшення ролі тіньового сегменту, адже підвищення цін, яке спричинено збільшенням податків, а не подорожчанням сировини чи зростанням попиту, підвищує прибутковість тіньового (незаконного безподаткового) виробництва);

– якщо при такій ситуації не проводити боротьбу з безподатковим виробництвом (збільшення ймовірності викриття таких операцій і підвищення покарання за них), частка тіньового ринку буде зростати, а обсяги легально вироблених тютюнових виробів у структурі споживання зменшуватимуться).

Зміни ставок акцизного податку безпосередньо і опосередковано впливають на доходи бюджетів. З одного боку, прямим наслідком підвищення ставки акцизного податку має бути збільшення доходів бюджету. З іншого боку, подорожчання тютюнових виробів внаслідок підвищення акцизної ставки призводить до скорочення бази оподаткування за рахунок: зменшення споживання, скорочення легальної частки ринку, збільшення частки дешевих тютюнових виробів у структурі споживання.

Акцизний податок з тютюнової продукції, виробленої на території України, традиційно формує найбільшу частку у структурі акцизних податків [4]. За графіком, який затверджений Парламентом України та підписаний Президентом, акцизний податок буде збільшуватися на 20 % щороку протягом наступних 5 років. Проте представники тютюнових компаній

України вважають, що це негативно вплине на попит і збільшить кількість тіньової продукції.

Для перевірки гіпотези побудуємо модель із продажу сигарет з урахуванням збільшення податкового навантаження до 2025 р.

На рис. 1 побудовано прогноз продажів сигарет в залежності від середнього акцизу на пачку сигарет та з урахуванням зростання кожного року з 2021-2025 рр. ставки акцизного податку на 20 %. У результаті отримано найбільш оптимальне рівняння

$y = -22,14 \ln(x) + 115,38$ з коефіцієнтом детермінації $R^2 = 0,956$. Вважається, що чим ближче коефіцієнт до 1, тим точнішим є прогноз.

У табл. 1 наведено результати прогнозу продажів сигарет в залежності від середнього акцизу на пачку сигарет на 2021-2025 рр. Як видно з табл. 1 спостерігається зменшення продажу сигарет. Так, з кожним роком зменшення стає суттєвим: у 2021 – 6,47 %, а у 2025 – 13,76 %. Проведений аналіз показав, що не зважаючи на підвищення специфічної ставки акцизного податку на сигарети, спостерігається зменшення продажів та зростання доходів до бюджету.

Тому побудуємо модель залежності податкових надходжень від акцизного податку до бюджету від продажів тютюнових виробів та від середнього акцизу на пачку сигарет. Для початку визначимо зв'язок між

факторами моделі і силою їх впливу. Для цього за допомогою MS Excel розраховано показники кореляції, результати яких наведено в табл. 2. За даними, наведеними у табл. 2 можна дійти висновку, що існує тісний зв'язок між доходами бюджету, кількістю продажів сигарет та середнього акцизу на пачку сигарет. Тому побудуємо модель з використанням функції «Регресія» MS Excel.

У результаті отримано рівняння:

$$Y = 24,545 - 0,161 X_1 + 1,604 X_2, \quad (1)$$

де Y – дохід бюджету;

X₁ – кількість продажів сигарет;

X₂ – середній акциз на пачку сигарет.

Коефіцієнт детермінації дорівнює 0,946, що свідчить про високу точність побудованої моделі. На основі отриманого прогнозу продажу сигарет та залежності доходів бюджету від кількості продажу сигарет та середнього акцизу на пачку сигарет побудуємо прогноз на 2021-2025 рр. У табл. 3 наведено результати прогнозу продажів сигарет у результаті запропонованого плану підвищення специфічного акцизу на 2021-2025 рр.

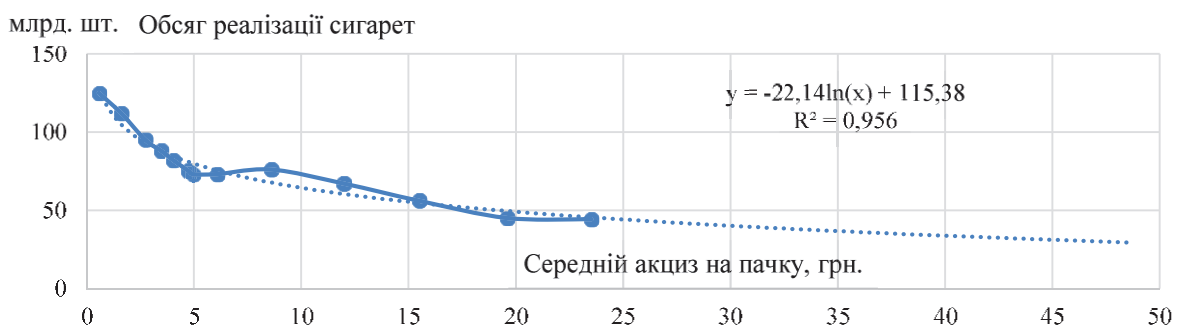

Рисунок 1 - Прогноз продажів сигарет в залежності від середнього акцизу на пачку, з урахуванням зростання кожного рік з 2021-2025 рр на 20%

Джерело: складено авторами

Таблиця 1 – Результати прогнозу продажів сигарет в залежності від середнього акцизу на пачку на 2021-2025 рр.

Рік	Продаж сигарет, млрд. шт.	Темп зміни за рік, %
2021	41,43	-6,47
2022	37,39	-9,75
2023	33,36	-10,79
2024	29,32	-12,10
2025	25,28	-13,76

Джерело: складено авторами

Таблиця 2 – Показники кореляції для визначення зв'язку між факторами

Показник	Дохід бюджету	Продаж сигарет	Середній акциз на пачку
Дохід бюджету	1		
Продаж сигарет	-0,877	1	
Середній акциз на пачку	0,948	-0,885	1

Джерело: складено авторами

Таблиця 3 – Результати прогнозу продажів сигарет у результаті запропонованого плану підвищення специфічного акцизу на 2021-2025 рр.

Рік	Продаж сигарет, млрд. шт.	Темп зміни за рік в результаті реалізації запропонованих заходів, %	Темп зміни за рік до реалізації запропонованих заходів, %
2021	43,36	-2,13	-6,47
2022	39,32	-9,31	-9,75
2023	35,28	-10,27	-10,79
2024	31,25	-11,44	-12,10
2025	27,21	-12,92	-13,76

Джерело: складено авторами

Як видно з табл. 3 спостерігається зменшення продажу сигарет, однак темп зміни значно менший, ніж до реалізації запропонованих заходів. Так у 2021 році відбудеться зменшення лише на 2,13 %, а не на 6,47 %.

Результати прогнозу доходів бюджету на 2021-2025 рр. з урахуванням реалізації запропонованих підвищень ставок (10 % кожен рік до 2030 р.) відобразимо у табл. 4.

Як видно з табл. 4 від реалізації запропонованих підвищень акцизних ставок відбудеться поступове збільшення доходів бюджету від акцизного податку з тютюну та тютюнових виробів, що сприятиме зменшенню тіншового сектору та підтримці національних виробників.

Таблиця 4 – Прогноз доходів бюджету на 2021-2025 рр. у результаті реалізації запропонованих підвищень ставок (10 % кожен рік до 2030 р.)

Рік	Надходження до бюджету, млрд. грн.	Темп збільшення за рік, %
2021	59,07877	+33,36
2022	68,0257	+15,14
2023	78,63234	+15,59
2024	91,23065	+16,02
2025	106,219	+16,43

Джерело: складено авторами

Отже, проведений аналіз акцизного оподаткування продемонстрував, що він є важливим інструментом, який застосовується для прогнозування забезпечення необхідного обсягу податкових надходжень до бюджету, що стає особливо актуальним в умовах соціальної, економічної та фінансової нестабільності держави.

Висновки. Таким чином, основним завданням удосконалення акцизного оподаткування є формування ефективної системи акцизного податку з використанням економічно обґрунтованого рівня його ставок і забезпечення виконання ним функції, пов'язаної з регулюванням споживання різних категорій тютюнових виробів, які є шкідливими для здоров'я людини.

Задля підтримки виробників тютюнової продукції, а також з метою виведення ринку підакцизних товарів із тіні запропоновано знизити рівень підвищення специфічного акцизу до 10 % в рік протягом 10 наступних років. Подальший вектор дослідження необхідно спрямувати у бік удосконалення акцизної політики щодо посилення контролю за виробництвом та обігом тютюнової продукції та її електронному маркуванню.

Список літератури

- Касьяненко Л. М., Атаманчук Н. І. Гармонізація податкового законодавства України із законодавством європейського союзу про акцизне оподаткування. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 31 (70). № 3. 2020. С. 120–124. DOI <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2020.3/21>.
- Соколовська А. М., Райнова Л. Б. Гармонізація акцизного оподаткування тютюнових виробів. *Економіка і прогнозування*. 2017. № 2. С. 93–115. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2017_2_7.
- Сідельникова Л. П. Фіскальні перспективи акцизного оподаткування тютюнових виробів в Україні. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 36. 2018. С. 109–113.
- Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://treasury.gov.ua> (дата звернення: 03.05.2120).
- Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві: Закон України від 16.01.2020 р. № 466-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text> (дата звернення: 03.05.2021).
- Фітільова В. В., Сергієнко В. С., Коптева Г. М. Аналіз розвитку акцизного оподаткування в Україні. *Зб. наук. праць. Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства*. Харків: НТУ «ХПІ». 2017. №54 (1257). С.138–143.
- Глуценко А. К., Фадєєва Г. М. Вплив специфічного акцизу на розвиток ринку тютюнових виробів в Україні. *Зб. наук. праць. Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства*. Харків: НТУ «ХПІ». 2017. №54 (1257). С. 36–40.
- Коптева Г. М., Андрієнко К.С. Адміністрування акцизного податку: сучасні тенденції та міжнародний досвід. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доповідей XXIX міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD-2021*, 18-20 травня 2021 р.: у 5 ч. Ч. III. / за ред. проф. Сокола Є.І. Харків: НТУ «ХПІ». С. 103.
- Коптева Г.М., Білоброва К.Г. Особливості специфічного акцизного оподаткування: досвід та перспективи. *Теоретичні і практичні дослідження молодих вчених: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції магістрантів та аспірантів*. Харків.: НТУ «ХПІ», 2019. С. 298–299.
- Краснокутська Н.С., Фадєєва Г.М. Використання статистичних методів планування податкових надходжень. III Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Фінанси, облік і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю: сучасні

проблеми та перспективи розвитку теорії і практики». Харків. ХДУХТ. 2016. С. 190–191.

11. Пасічний М. Д. Стратегія акцизного оподаткування тютюнових виробів в Україні. *Бізнес Інформ*. № 6. 2017. С. 220–226.

References (transliterated)

1. Kasianenko L. M., Atamanchuk N. I. Harmonizatsiia podatkovoho zakonodavstva ukrainy iz zakonodavstvom yevropeiskoho soizu pro aktsyzne opodatkovannia [Harmonization of tax law of Ukraine with legislation of European Union about excise taxation]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriia: yurydychni nauky* [Scientific notes of TNU named after V.I. Vernadsky. Series: legal sciences]. Vol. 31(70). no 3. 2020. pp. 120–124. DOI <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2020.3/21>. 0. [in Ukrainian].
2. Sokolovska A. M., Rainova L. B. Harmonizatsiia aktsyznoho opodatkovannia tiutiunovykh vyrobiv. [Harmonization of excise taxation of tobacco products]. *Ekonomika i prohnouvannia*. [Economics and forecasting]. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2017_2_7_0. [in Ukrainian].
3. Sidelnikova L. P. Fiskalni perspektyvy aktsyznoho opodatkovannia tiutiunovykh vyrobiv v Ukraini. [Fiscal prospects of excise taxation of tobacco products in Ukraine]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. [Black Sea Economic Studies]. Vol. 36. 2018. pp. 109–113. [in Ukrainian].
4. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy [Official website of the state treasury service of Ukraine]. Retrieved from: <http://treasury.gov.ua>. (accessed: 03.05.2021).
5. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo vdoskonalennia administruvannia podatkov, usunennia tekhnichnykh ta lohichnykh neuzgodzhenosti u podatkovomu zakonodavstvi: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine “On Amendments to the Tax Code of Ukraine on Improving Tax Administration, Elimination of Technical and Logical Inconsistencies in Tax Legislation”] vid 16.01.2020 r. № 466-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text> (accessed: 03.05.2021).
6. Fitilova V. V., Serhiienko V. S., Koptieva H. M. Analiz rozvytku aktsyznoho opodatkovannia v Ukraini. [Analysis of the development of Excise Taxation in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats. Seriia: Aktualni problemy upravlinnia ta finansovo-hospodarskoi diialnosti pidpriemstva*. [Collection of scientific papers. Series: Actual problems of management and financial and economic activity of the enterprise]. Kharkiv: NTU «KhPI». 2017. no 54 (1257). pp.138-143. [in Ukrainian].
7. Glushchenko A. K., Fadeyeva H. M. Vplyv spetsyfnogo aktsyzu na rozvytok rynku tiutiunovykh vyrobiv v Ukraini. [Impact of a specific excise tax on the development of the tobacco market in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats. Seriia: Aktualni problemy upravlinnia ta finansovo-hospodarskoi diialnosti pidpriemstva*. [Collection of scientific papers. Series: Actual problems of management and financial and economic activity of the enterprise]. Kharkiv: NTU KhPI. 2017. no 54 (1257). pp.36-40. [in Ukrainian].
8. Koptieva H.M, Andriienko K.S. Administruvannia aktsyznoho podatku: suchasni tendentsii ta mizhnarodnyi dosvid. [Excise tax administration: current trends and international experience]. *Informatsiini tekhnologii: nauka, tekhnika, tekhnolohiia, osvita, zdorovia: tezy dopovidei KhXIX mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii MicroCAD-2021*. [Information technologies: science, technology, technology, education, health: abstracts of the XXIX international scientific-practical conference MicroCAD-2021], May 18-20, 2021: Part III. Kharkiv: NTU "KhPI". p. 103. [in Ukrainian].
9. Koptieva H.M., Bilobrova K.G. Osoblyvosti spetsyfnogo aktsyznoho opodatkovannia: dosvid ta perspektyvy. [Features of specific excise taxation: experience and prospects]. *Teoretychni i praktychni doslidzhennia molodykh vchenykh: tezy dopovidei mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii mahistrantiv ta aspirantiv*. [Theoretical and practical research of young scientists: abstracts of reports of the international scientific-practical conference of undergraduates and graduate students]. Kharkiv.: NTU "KhPI", 2019. pp. 298-299. [in Ukrainian].
10. Krasnokutska N.S., Fadeyeva H.M. Vykorystannia statystychnykh metodiv planuvannia podatkovykh nadkhodzen [Use of statistical methods of planning tax revenues]. *III Mizhnarodna naukovo-praktychna internet-konferentsiia «Finansy, oblik i analiz v upravlinni pidpriemnytskoiu diialnistiu: suchasni problemy ta perspektyvy rozvytku teorii i praktyky»*. [Finance, accounting and analysis in business management: current issues and prospects for the development of the theory and practice]. Kharkiv. KhDUKhT. 2016. pp. 190-191. [in Ukrainian].
11. Pasichnyi M. D. Stratehiia aktsyznoho opodatkovannia tiutiunovykh vyrobiv v Ukraini. [Strategy of excise taxation of tobacco products in Ukraine]. *Biznes Inform*. [Business Inform]. no 6. 2017. pp. 220–226. [in Ukrainian].

Надійшла (received) 21.04.2021

Відомості про авторів /Сведения об авторах /About the Authors

Коптєва Ганна Миколаївна (Коптєва Анна Николаевна, Кортієва Ханна) – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та оподаткування, Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3082-2094>; тел. (095)93-50-779, e-mail: fadeyeva.kpi@gmail.com

Андрієнко Катерина Сергіївна (Андриенко Екатерина Сергеевна, Андриенко Катерина) – магістрант спеціальності «Облік і оподаткування», Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків, тел. (066)999-85-32, e-mail: andrienko.28@gmail.com